

บทที่ 3

วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการทดลอง

ในงานวิจัยนี้จะทำการศึกษาการดัดแปลงข้าวโพดโตเล็กโทรดซิงก์ออกไซด์ เพื่อหาเงื่อนไขที่เหมาะสมในการสร้างเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งส่วนประกอบหลักๆ ของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดนี้มีอยู่ 3 ส่วนที่สำคัญ คือ ข้าวโพดโตเล็กโทรด ข้าวแกนเตอร์อิเล็กโทรด และสารละลายอิเล็กโทรไลต์ โดยงานวิจัยนี้สนใจที่จะศึกษาเงื่อนไขการเตรียมสารกึ่งตัวนำซิงก์ออกไซด์ สำหรับใช้เป็นข้าวโพดโตเล็กโทรด โดยชั้นสารกึ่งตัวนำนั้น จะใช้ซิงก์ออกไซด์ลักษณะต่างๆเป็นฟิล์มสองชั้น และเป็นแบบผสม โดยมีรายละเอียดของสารเคมี วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองพร้อมทั้งวิธีการทดลองดังนี้

3.1 สารเคมีที่ใช้ในการทดลอง

3.1.1 ซิงก์ออกไซด์อนุภาคนาโน, ผงซิงก์ออกไซด์ และซิงก์ออกไซด์เตตระพอด (ZnO-nanoparticle, ZnO-powder and ZnO-tetrapod)

ซิงก์ออกไซด์อนุภาคนาโน ความบริสุทธิ์ 99.5% มีมวลโมเลกุล 81.39 g/mol มีความหนาแน่น 5.6 g/cm³ ขนาดอนุภาคประมาณ 20-40 nm ผลิตโดยบริษัท นาโนเมททีเรียลส์เทคโนโลยี จำกัด ชลบุรี ประเทศไทย ผงซิงก์ออกไซด์ ความบริสุทธิ์ 99.9% มีมวลโมเลกุล 81.37 g/mol มีความหนาแน่น 5.61 g/cm³ ขนาดอนุภาค > 100 nm ผลิตโดยบริษัท Aldrich Chemical ในประเทศสหรัฐอเมริกา และ ซิงก์ออกไซด์เตตระพอด เตรียมได้จากการเผาด้วยความร้อน (thermal oxidation reaction technique) ที่อุณหภูมิ 1000 °C ดังแสดงในภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 ลักษณะของซิงก์ออกไซด์ แบบต่างๆ

3.1.2 Eosin-Y

มีสูตรทางเคมีเป็น $C_{20}H_5Br_4Na_2O_5$ ทำหน้าที่ย้อมในเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อม ผลิตโดยบริษัท Aldrich Chemical ในประเทศสหรัฐอเมริกา ดังแสดงในภาพที่ 3.2

ภาพที่ 3.2 ลักษณะของ Eosin-Y ที่ใช้เป็นสีย้อม

3.2 วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

3.2.1 กระจกนำไฟฟ้า (Fluorine-doped Tin oxide, FTO)

เป็นกระจกที่ถูกเคลือบด้วยชั้นของ Fluorine-doped Tin oxide ไว้ด้านใดด้านหนึ่งเพื่อทำให้กระจกมีสมบัติสามารถนำไฟฟ้าได้ ดังแสดงในภาพที่ 3.3

ภาพที่ 3.3 ลักษณะกระจก FTO

3.2.2 ที่ตัดกระจก (glass cutter)

ที่ตัดกระจกชนิดพกพามีน้ำมันหล่อลื่นช่วยตัด ผลิตโดยบริษัท Nagaoka ประเทศญี่ปุ่น
ดังแสดงในภาพที่ 3.4

ภาพที่ 3.4 ลักษณะที่ตัดกระจก

3.2.3 ครกบดสารพร้อมที่บด (marble mortar and pestle)

ทำมาจากหินมโนรา (agate) ผลิตโดยบริษัท International Crystal Laboratories ประเทศ
สหรัฐอเมริกา ใช้ในการบดผงซิงก์ ให้มีขนาดเล็กกว่าเดิม ดังแสดงในภาพที่ 3.5

ภาพที่ 3.5 ลักษณะครกบดสารพร้อมที่บด

3.2.4 เครื่องชั่งสาร (weight scale)

รุ่น GR-202 ผลิตโดยบริษัท A&D ประเทศญี่ปุ่น เลือกใช้งานได้ 2 โหมด ตามค่าน้ำหนักที่ชั่งได้สูงสุด คือ 210 g ที่ความละเอียด 0.1 mg และ 42 g ที่ความละเอียด 0.01 mg แสดงในภาพที่ 3.6

ภาพที่ 3.6 ลักษณะเครื่องชั่งสาร

3.2.5 เครื่องทำความสะอาดกระจก (ultrasonic cleaner)

รุ่น Elma S 30 H Elmasonic ประเทศเยอรมนี ทำงานโดยใช้คลื่นอุลตราโซนิกในการทำความสะอาดชิ้นงาน ดังแสดงในภาพที่ 3.7

ภาพที่ 3.7 ลักษณะเครื่อง ultrasonic cleaner

3.2.6 เครื่องปั่นสาร (hotplate stirrer)

รุ่น HTS-1003 ผลิตโดยบริษัท Laboratory & Medical Supplies ทำการปั่นสารโดยเครื่องจะปล่อยสนามแม่เหล็กออกมา ซึ่งจะส่งผลให้ก้อนแม่เหล็กที่อยู่ในถ้วยใส่สารเกิดการหมุน ดังแสดงในภาพที่ 3.8

ภาพที่ 3.8 ลักษณะเครื่อง hotplate stirrer

3.2.7 เครื่องเป่าลมร้อน (heat gun)

รุ่น KX 2000K กำลัง 2000 W ใช้กับความต่างศักย์ 220 V ความถี่ 50 Hz ผลิตโดยบริษัท Black & Decker ประเทศอังกฤษ ดังแสดงในภาพที่ 3.9

ภาพที่ 3.9 ลักษณะของเครื่องเป่าลมร้อน

3.2.8 เตาเผาสาร (muffle furnaces)

รุ่น SS 304 ผลิตโดยบริษัท Labec Laboratory Equipment มีอัตราการเพิ่มและลดอุณหภูมิคือ 300°C ต่อชั่วโมง มีรูปลักษณะภายนอกดังภาพที่ 3.10

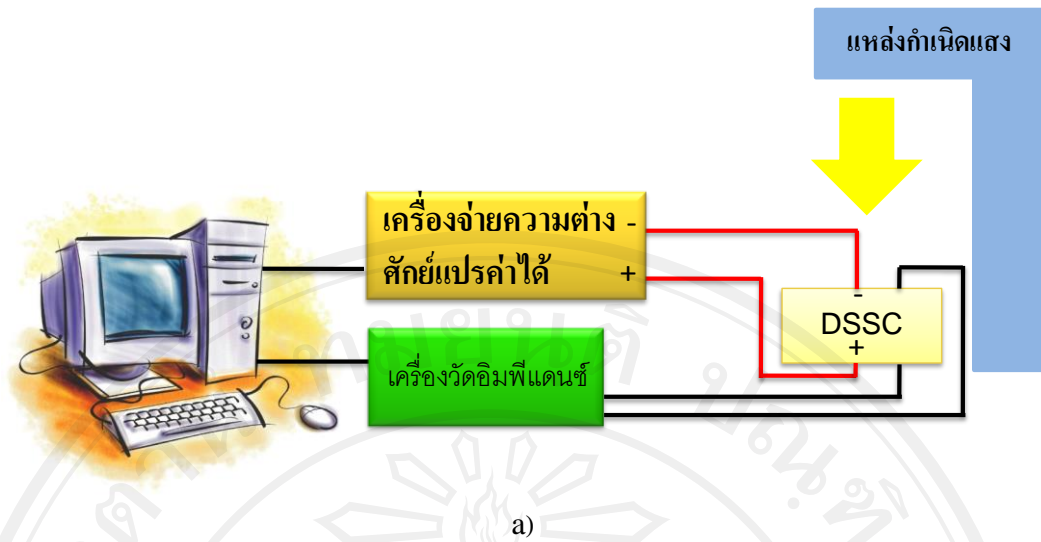
ภาพที่ 3.10 ลักษณะของเตาเผาสาร

3.2.9 เครื่อง LCR Hitester รุ่น 3522-50 ผลิตโดยบริษัท Hioki Corporation ใช้สำหรับวัดประสิทธิภาพเซลล์แสงอาทิตย์

ประกอบไปด้วย

- 1.1 เครื่องจ่ายความต่างศักย์แปรค่าได้ (model 2611 single-channel system source meter instrument)
- 1.2 แหล่งกำเนิดแสง (photovoltaic cell testing solar simulator model 16S-002 150/300 watt, Solar Light Company) จำลองแสง AM1.5 ความเข้มแสง 100 mW/cm^2
- 1.3 power supply สำหรับแหล่งกำเนิดแสง (Model XPS-400 Xenon Lamp power supply, Solar Light Company)
- 1.4 เครื่องวัดความเข้มแสง (Model:PMA2144, Solar Light Company)
- 1.5 เครื่องวัดอิมพีแดนซ์ทางเคมีไฟฟ้าสเปกโทรสโกปี (electrochemical impedance spectroscopy, EIS) รุ่น Hioki 3522-50
- 1.6 คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ

ดังแสดงในภาพที่ 3.11 a) และ b)

ภาพที่ 3.11 ลักษณะเครื่องวัดประสิทธิภาพเซลล์แสงอาทิตย์

3.2.10 เทปกาวใส

3.2.11 กระจกบอทวง ขนาด 10 ml

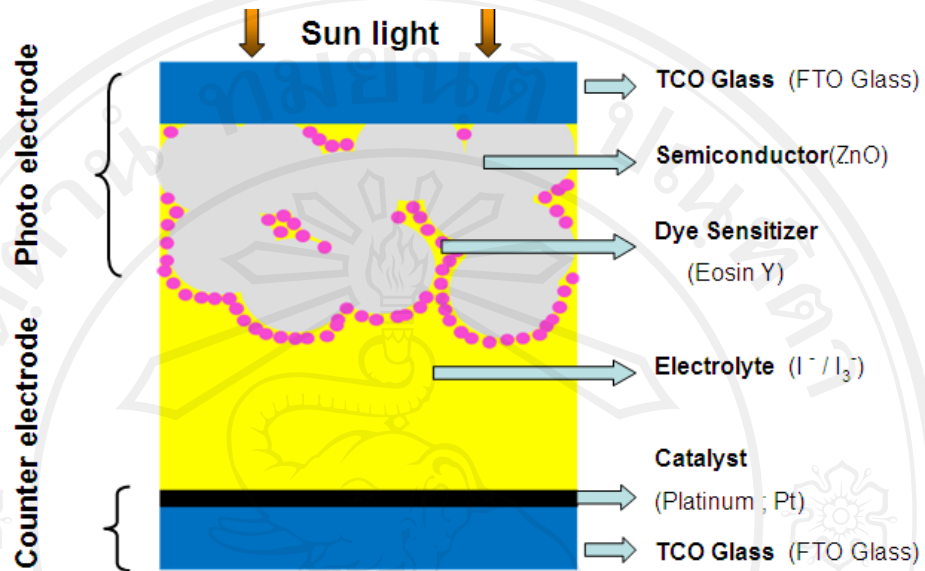
3.2.12 parafilm

3.2.13 ไมโครปิเปต รุ่น Rainin ขนาด 20 μ l

3.2.14 ไขมีดคัดเตอร์สำหรับสกรีน

3.3 วิธีการทดลอง

ในการศึกษาเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงที่ถูกเตรียมขึ้นเพื่อใช้ในศึกษานั้น จะมีส่วนประกอบที่สำคัญอยู่ 3 ส่วน คือ ขั้วแคโทดหรืออิเล็กโทรด สารละลายอิเล็กโทรไลต์ และขั้วโฟโตอิเล็กโทรด ดังแสดงในภาพที่ 3.12

ภาพที่ 3.12 ส่วนประกอบของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง

ในงานวิจัยนี้มุ่งเน้นที่จะศึกษาเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมในส่วนของโฟโตอิเล็กโทรด ดังนั้นจึงแบ่งขั้นตอนการทดลองในงานวิจัยนี้เป็นลำดับขั้นตอนได้ดังนี้

- 1) การเตรียมแคโทดหรืออิเล็กโทรด
- 2) การเตรียมสารละลายอิเล็กโทรไลต์
- 3) การเตรียมสีย้อมไวแสง (Eosin-Y)
- 4) การเตรียมซิงออกไซด์เตตระพอด
- 5) การศึกษาชั้นความหนาที่เหมาะสมของซิงออกไซด์ แต่ละแบบ เพื่อใช้เป็นโฟโตอิเล็กโทรด

ของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง ที่ความหนา 1 – 4 ชั้นเทป

6) การศึกษาอัตราส่วนความหนาของแต่ละชั้นฟิล์มที่เหมาะสมของซิงออกไซด์ เพื่อใช้เป็นโฟโตอิเล็กโทรด ของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง ที่มีอัตราส่วนความหนาเป็น 1:1, 1:2, 1:3, 2:2 และ 3:1 โดยใช้ชั้นเทปเป็นตัวควบคุมความหนา

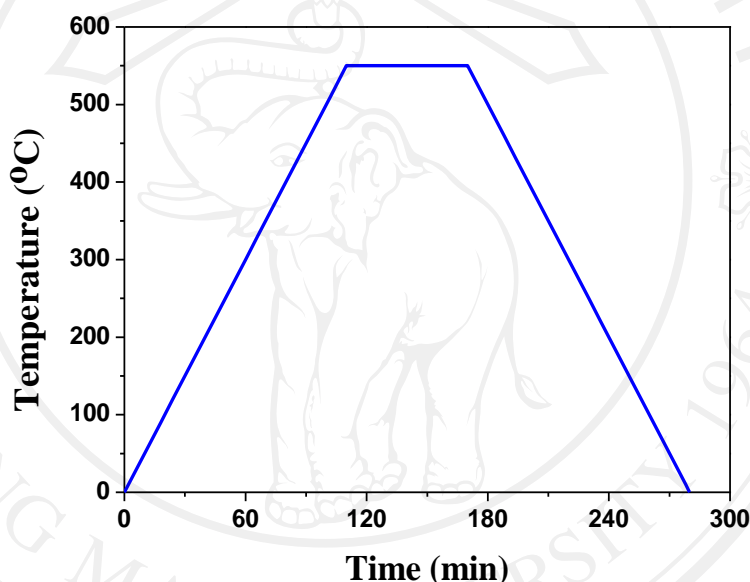
7) การศึกษาอัตราส่วนผสมของซิงออกไซด์ เพื่อใช้เป็นโฟโตอิเล็กโทรด ของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง ที่มีอัตราส่วนผสมเป็น 1:3 , 1:1 และ 3:2

3.3.1 การเตรียมแผ่นแคโทดรีดิวซ์

1) ตัดกระจกนำไฟฟ้าให้มีขนาด $2 \times 3 \text{ cm}^2$ ทำความสะอาดกระจกนำไฟฟ้าโดยการแช่ใน acetone แล้วนำเข้าเครื่อง ultrasonic cleaner เป็นเวลา 30 นาที หลังจากนั้นล้างด้วยน้ำกลั่นอีกครั้ง แล้วทำให้แห้งด้วยการเป่าลมร้อน

2) หยดสารละลาย Hydrogen hexachloroplatinate ที่ใช้ acetone เป็นตัวทำละลาย ความเข้มข้น 20 mM ปริมาตร ลงบนกระจกที่ทำความสะอาดแล้ว บนพื้นที่ $0.75 \times 2 \text{ cm}^2$ แล้วนำไปเผาที่ อุณหภูมิ $550 \text{ }^\circ\text{C}$ นาน 60 นาที โดยมีอัตราการเพิ่มและลดอุณหภูมิ คือ $300 \text{ }^\circ\text{C}$ ต่อชั่วโมง ดังแสดงใน ภาพที่ 3.13

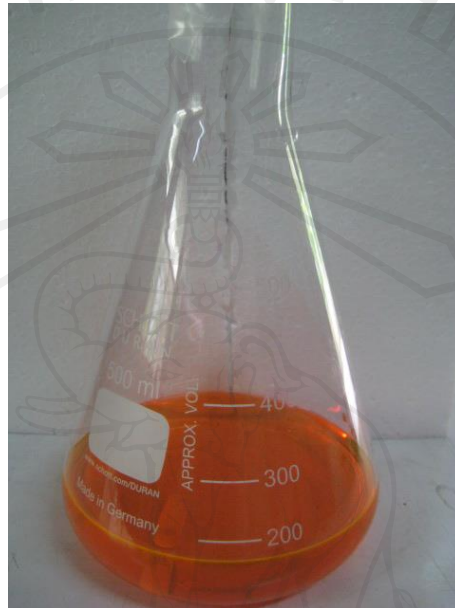
ภาพที่ 3.13 แผนผังอุณหภูมิที่ใช้ในการเผาแคโทดรีดิวซ์

3.3.2 การเตรียมสารละลายอิเล็กโทรไลต์

- 1) เตรียม I_2 จำนวน 0.03 โมล และ LiI จำนวน 0.3 โมล
- 2) ละลาย I_2 จำนวน 0.03 โมล และ LiI จำนวน 0.3 โมลที่ได้เตรียมมาลงใน Propylene carbonate ปริมาณ 100 CC
- 3) นำไปปั่นด้วยเครื่อง stirrer นาน 30 นาที ที่อุณหภูมิห้อง เพื่อให้ I_2 และ LiI ละลายจนเป็นเนื้อเดียวกับ Propylene carbonate

3.3.3 การเตรียมสีย้อมไวแสง (Eosin-Y)

- 1) เตรียม สีย้อมไวแสง Eosin-Y จำนวน 0.04 กรัม
- 2) เตรียม เอทานอล 99.0 % ปริมาตร 100 cm³
- 3) ผสมสารในข้อ 1) และ ข้อ 2) ปั่นด้วยเครื่อง stirrer นาน 30 นาที ที่อุณหภูมิห้อง เพื่อให้สีย้อม Eosin-Y ละลายจนเป็นเนื้อเดียวกันดังแสดงในภาพที่ 3.14

ภาพที่ 3.14 สีย้อมไวแสง Eosin-Y ที่เตรียมได้

3.3.4 การเตรียม ซิงก์ออกไซด์เตตระพอด

- 1) ผสมผงซิงก์ ที่บดละเอียดด้วยครกบดสาร กับไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ (H₂O₂) ผสมกันพอชื้น

2) นำสารจากข้อ 1 ตักใส่ถ้วยชิลิก้าประมาณ 1 cm³ จากนั้นนำเข้าเตาเผาที่อุณหภูมิ 1000 °C เป็นเวลาประมาณ 5 วินาที แล้วเอาออกจากเตา ดังแสดงในภาพที่ 3.15

- 3) ได้ ซิงก์ออกไซด์เตตระพอด ซึ่งเป็นไปตามสมการเคมี (3.1) , (3.2) [23]

ภาพที่ 3.15 เตาเผาแบบท่อ สำหรับสังเคราะห์ ชิงก์ออกไซด์เตตระพอด

3.3.5 การศึกษาชั้นความหนาที่เหมาะสมของ ชิงก์ออกไซด์อนุภาคนาโน, ผงชิงก์ออกไซด์ และชิงก์ออกไซด์เตตระพอด เพื่อใช้เป็นโพโตอิเล็กโทรด ในการสร้างเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง ที่ความหนา 1 – 4 ชั้นเทพ เพื่อใช้อ้างอิง

ในตอนแรกเราจะทำการศึกษาชั้นความหนาของโพโตอิเล็กโทรด ที่เหมาะสมที่สุด ของชิงก์ออกไซด์แต่ละชนิด โดยมีขั้นตอนการทดลองดังนี้

1) ตัดกระจกนำไฟฟ้าให้มีขนาด $2 \times 3 \text{ cm}^2$ ทำความสะอาดกระจกนำไฟฟ้าโดยการแช่ใน acetone แล้วนำเข้าเครื่อง ultrasonic cleaner เป็นเวลา 30 นาที หลังจากนั้นล้างด้วยน้ำกลั่นอีกครั้ง แล้วทำให้แห้งด้วยการเป่าลมร้อน

2) ผสม ผงชิงก์ออกไซด์ และชิงก์ออกไซด์อนุภาคนาโน (แยกผสม) ปริมาณ 5 กรัม กับ สารละลาย Polyethylene glycol (PEG) ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวประสาน ความเข้มข้น 10 % wt จำนวน 12 cm^3 แล้วปั่นด้วยเครื่อง stirrer นาน 1 ชั่วโมง ที่อุณหภูมิห้องเพื่อให้สารเป็นคอลลอยด์ สำหรับชิงก์ออกไซด์เตตระพอด จะใช้ปริมาณ 2 กรัม ผสมกับตัวประสาน 4.8 กรัม เนื่องจากตัวสาร ชิงก์ออกไซด์เตตระพอดมีความฟูนุ่ม ทำให้ปั่นด้วยเครื่อง stirrer ลำบาก

3) นำสารที่ปั่นเสร็จแล้วไปสกรีนลงบนกระจกนำไฟฟ้าในด้านที่นำไฟฟ้า ซึ่งทำความ

สะอาดแล้ว ในบริเวณพื้นที่ $0.5 \times 2 \text{ cm}^2$ โดยใช้เทปใสกำหนดพื้นที่ และความหนาที่จะทำการสกรีน โดยควบคุมจากจำนวนชั้นเทป (1 – 4 ชั้นเทป) ซึ่ง 1 ชั้นเทปจะหนาประมาณ $10 \mu\text{m}$ ดังแสดงในภาพที่ 3.16

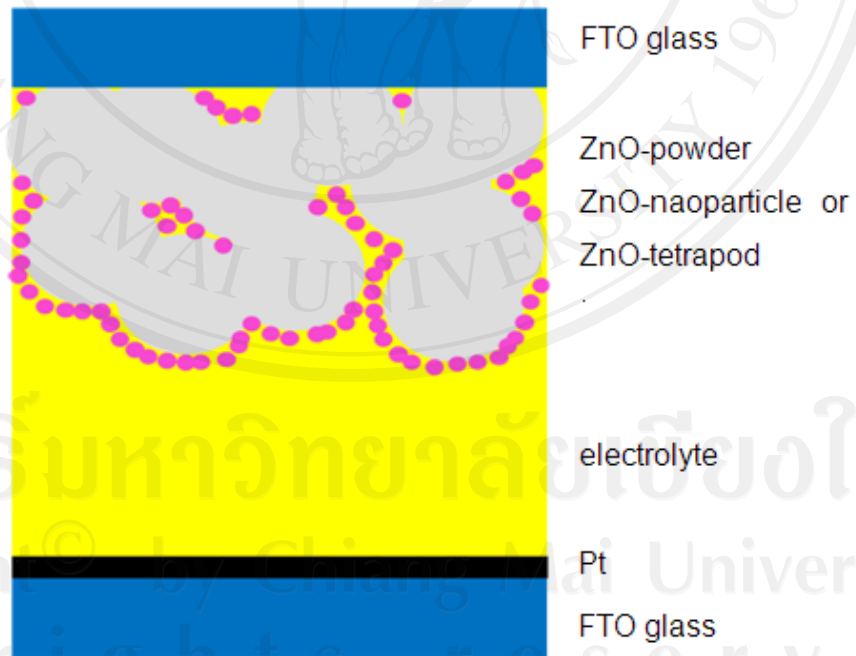
ภาพที่ 3.16 กระจกนำไฟฟ้าที่ถูกสกรีนด้วยซิงค์ออกไซด์ทับลงไป

- 4) นำกระจกนำไฟฟ้าที่ถูกสกรีนแล้วไปเผาที่อุณหภูมิ 400°C นาน 1 ชั่วโมง โดยมีอัตราการเพิ่มและลดอุณหภูมิเท่ากับ 300°C ต่อชั่วโมง
- 5) นำกระจกที่ผ่านการเผาแล้วไปแช่สีย้อมชนิด Eosin-Y ที่มี ethanol ความเข้มข้น $5.8 \times 10^{-4} \text{ mol/L}$ เป็นตัวทำละลาย เป็นเวลา 2 ชั่วโมง
- 6) นำกระจกที่แช่สีย้อมแล้วมาประกอบกับแคโทดอีเล็กโทรด โดยมีแผ่นพาราฟิล์มหนา 2 ชั้น กั้นระหว่างขั้วไฟฟ้าทั้งสอง
- 7) หยดสารละลายอีเล็กโทรไลต์ที่มีส่วนผสมของ $0.03 \text{ M Li}_2 + 0.3 \text{ M LiI}$ ในตัวทำละลาย Propylene carbonate เข้าระหว่างขั้วไฟฟ้าทั้งสอง
- 8) นำเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมที่เตรียมได้ ดังแสดงในภาพที่ 3.17 ไปทดสอบประสิทธิภาพ

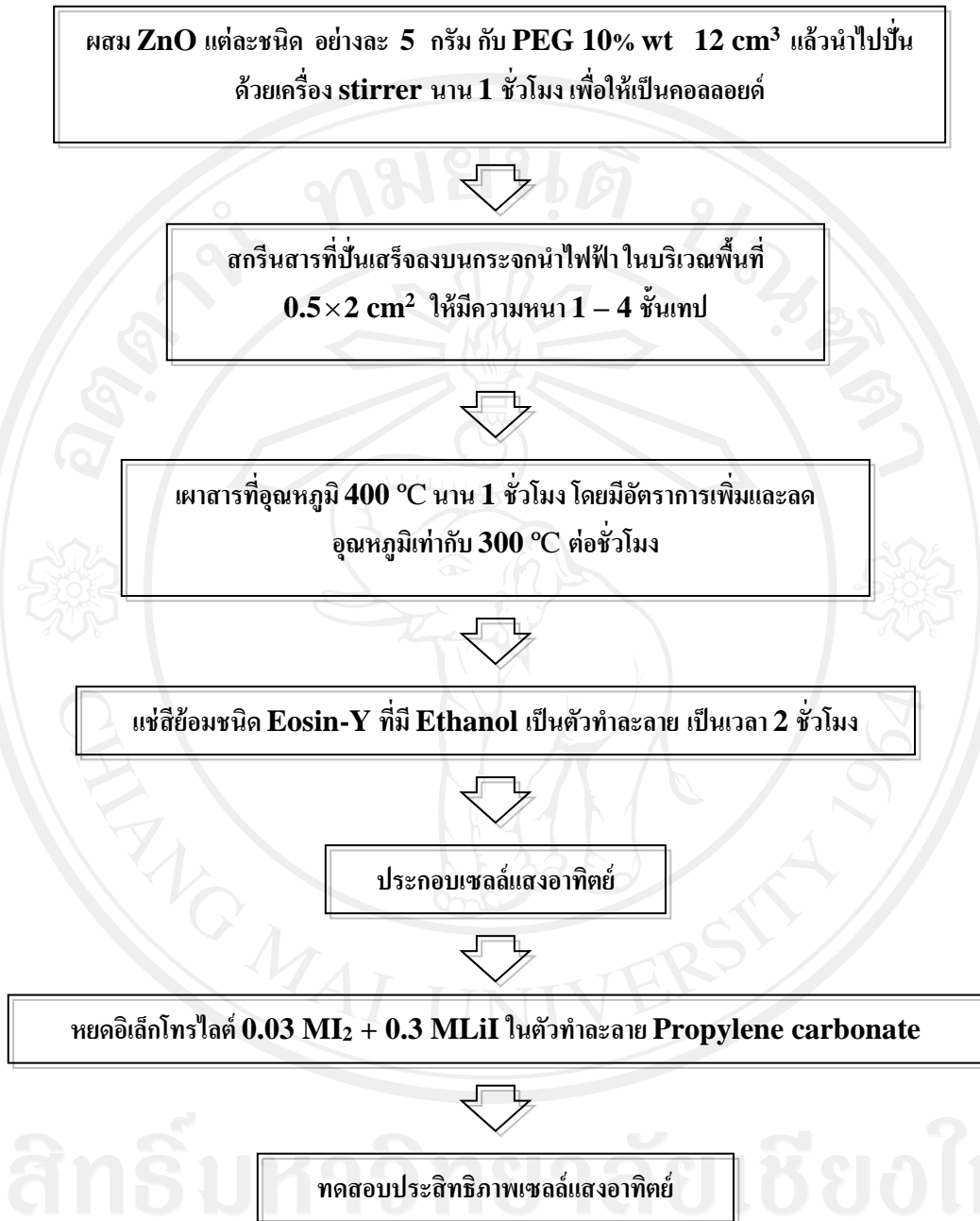
ภาพที่ 3.17 เซลล์แสงอาทิตย์ที่เตรียมได้ และพร้อมจะนำไปทดสอบประสิทธิภาพต่อไป

เมื่อทำการประกอบเซลล์แสงอาทิตย์ที่เราเตรียมได้จากเงื่อนไขข้างต้น เราจะได้โครงสร้างเซลล์แสงอาทิตย์ดังแสดงในภาพที่ 3.18

ภาพที่ 3.18 โครงสร้างเซลล์แสงอาทิตย์ที่เตรียมได้

นอกจากนี้เรายังสามารถเขียนวิธีการเตรียมเซลล์แสงอาทิตย์ออกมาเป็นแผนผังการศึกษาได้ ดังแสดงในภาพที่ 3.19

ภาพที่ 3.19 แผนผังการเตรียมเซลล์แสงอาทิตย์ที่ใช้ ผงซิงก์ออกไซด์, ซิงก์ออกไซด์อนุภาคนาโน และ ซิงก์ออกไซด์เตตระพอด เป็นโฟโตอิเล็กโทรด ที่มีความหนา 1 - 4 ชั้นเทป

3.3.6 การศึกษาอัตราส่วนความหนาที่เหมาะสม ของซิงก์ออกไซด์ แต่ละชั้นฟิล์ม เพื่อใช้เป็น โฟโตอิเล็กโทรดของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง แบบฟิล์มสองชั้น ที่อัตราส่วนความหนา 1:1, 1:2, 1:3, 2:2 และ 3:1 โดยใช้ชั้นเทปเป็นตัวควบคุม

ขั้นตอนต่อไปก็จะเป็นการหาอัตราส่วนที่เหมาะสมของฟิล์มสองชั้นซิงก์ออกไซด์ ที่จะใช้เป็นโฟโตอิเล็กโทรด โดยกำหนดอัตราส่วนความหนาของแต่ละชั้นฟิล์มเป็น 1:1, 1:2, 1:3, 2:2 และ 3:1 (โดยใช้ชั้นเทปเป็นตัวควบคุม) และกำหนดให้ชั้นฟิล์มของซิงก์ออกไซด์อนุภาคนาโน เป็นฟิล์มชั้นล่าง ติดกับกระจก FTO โดยมีขั้นตอนการทดลองดังนี้

1) การเตรียมฟิล์มชั้นล่าง

1.1) ตัดกระจกนำไฟฟ้าให้มีขนาด $2 \times 3 \text{ cm}^2$ ทำความสะอาดกระจกนำไฟฟ้าโดยการแช่ใน acetone แล้วนำเข้าเครื่อง ultrasonic cleaner เป็นเวลา 30 นาที หลังจากนั้นล้างด้วยน้ำกลั่นอีกครั้ง แล้วทำให้แห้งด้วยการเป่าลมร้อน

1.2) สกรีนสาร ซิงก์ออกไซด์อนุภาคนาโน ที่ผสมเตรียมไว้ข้างต้น ลงบนกระจกนำไฟฟ้าที่ทำ ความสะอาดแล้ว ในบริเวณพื้นที่ $0.5 \times 2 \text{ cm}^2$ โดยใช้เทปใสกำหนดพื้นที่ และความหนาที่จะทำการ สกรีนควบคุมจากจำนวนชั้นเทป (1 – 3 ชั้นเทป) ซึ่ง 1 ชั้นเทปหนาประมาณ $10 \mu\text{m}$

1.3) นำกระจกนำไฟฟ้าที่ถูกล้างแล้วไปเผาที่อุณหภูมิ $400 \text{ }^\circ\text{C}$ นาน 1 ชั่วโมง โดยมีอัตรา การเพิ่มและลดอุณหภูมิเท่ากับ $300 \text{ }^\circ\text{C}$ ต่อชั่วโมง

2) การเตรียมฟิล์มชั้นบน

2.1) สกรีนผงซิงก์ออกไซด์ หรือ ซิงก์ออกไซด์เตตระพอด ที่ผสมเตรียมไว้ข้างต้น ทับลงไป บนฟิล์มชั้นล่างที่เตรียมจากข้อ 1) บนพื้นที่เท่ากันโดยใช้เทปใสกำหนดพื้นที่ $0.5 \times 2 \text{ cm}^2$ และความ หนาจากจำนวนชั้นเทป (1 – 3 ชั้นเทป) เพื่อให้ได้อัตราส่วนความหนาของฟิล์มชั้นบน ต่อ ชั้นล่าง เป็น 1:1, 1:2, 1:3, 2:2 และ 3:1

2.2) นำกระจกนำไฟฟ้าที่ถูกล้างเป็นฟิล์มสองชั้นเรียบร้อยแล้ว ไปเผาซ้ำที่อุณหภูมิ $400 \text{ }^\circ\text{C}$ นาน 1 ชั่วโมง โดยมีอัตราการเพิ่มและลดอุณหภูมิเท่ากับ $300 \text{ }^\circ\text{C}$ ต่อชั่วโมง

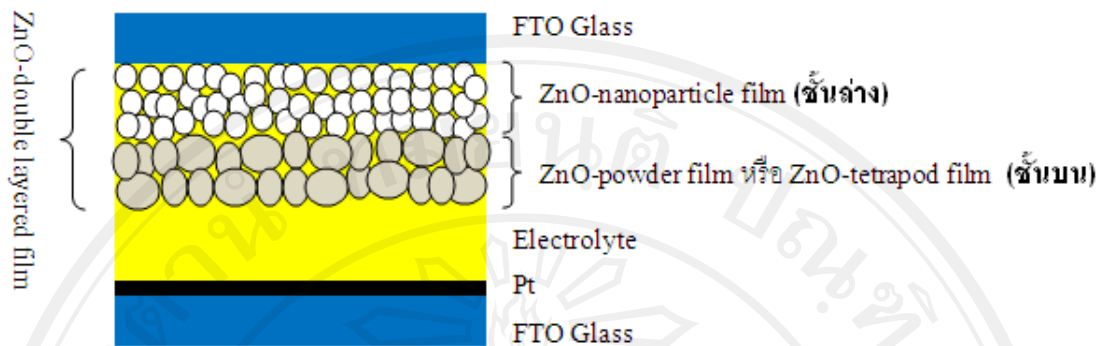
3) นำกระจกที่ผ่านการเผาแล้วไปแช่สีย้อมชนิด Eosin-Y ที่มี ethanol ความเข้มข้น $5.8 \times 10^{-4} \text{ mol/L}$ เป็นตัวทำละลาย เป็นเวลา 2 ชั่วโมง

4) นำกระจกที่แช่สีย้อมแล้วมาประกอบกับแคโทดรีโอเล็กโทรด โดยมีแผ่นพาราฟิล์มหนา 2 ชั้น กั้นระหว่างขั้วไฟฟ้าทั้งสอง

5) หยดสารละลายอิเล็กโทรไลต์ที่มีส่วนผสมของ $0.03 \text{ M Li}_2\text{S} + 0.3 \text{ M LiI}$ ในตัวทำละลาย Propylene carbonate เข้าระหว่างขั้วไฟฟ้าทั้งสอง

6) นำเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมที่เตรียมได้ ไปทดสอบประสิทธิภาพ

เมื่อทำการประกอบเซลล์แสงอาทิตย์ที่เราเตรียมได้จากเงื่อนไขข้างต้น เราจะได้โครงสร้างเซลล์แสงอาทิตย์ดังภาพที่ 3.20

ภาพที่ 3.20 โครงสร้างเซลล์แสงอาทิตย์ โดยมีขั้วอิเล็กโทรดเป็นฟิล์มสองชั้น

นอกจากนี้เรายังสามารถเขียนวิธีการเตรียมเซลล์แสงอาทิตย์แบบฟิล์มสองชั้นออกมาเป็นแผนผังการศึกษาได้ดังแสดงในภาพที่ 3.21

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สกรีนสาร **ZnO-nanoparticle** ที่ปั่นเสร็จลงบนกระจกนำไฟฟ้า ในบริเวณพื้นที่ $0.5 \times 2 \text{ cm}^2$ ให้มีความหนา 1 – 3 ชั้นเทป (เพื่อเป็นฟิล์มชั้นล่าง)

เผาสารที่อุณหภูมิ $400 \text{ }^\circ\text{C}$ นาน 1 ชั่วโมง โดยมีอัตราการเพิ่มและลดอุณหภูมิเท่ากับ $300 \text{ }^\circ\text{C}$ ต่อชั่วโมง

สกรีนสาร **ZnO-powder** หรือ **ZnO-tetrapod** ที่ปั่นเสร็จลงทับบนฟิล์ม **ZnO-nanoparticle** (เพื่อเป็นฟิล์มชั้นบน) ในบริเวณพื้นที่ $0.5 \times 2 \text{ cm}^2$ เท่ากัน ให้มีความหนา 1 – 3 ชั้นเทป ตามอัตราส่วนความหนา 1:1, 1:2, 1:3, 2:2 และ 3:1

นำสารไปเผาที่อุณหภูมิ $400 \text{ }^\circ\text{C}$ นาน 1 ชั่วโมง อีกครั้ง โดยมีอัตราการเพิ่มและลดอุณหภูมิเท่ากับ $300 \text{ }^\circ\text{C}$ ต่อชั่วโมง

แช่สีย้อมชนิด **Eosin-Y** ที่มี **ethanol** เป็นตัวทำละลาย เป็นเวลา 2 ชั่วโมง

ประกอบเซลล์แสงอาทิตย์

หยดอิเล็กโทรไลต์ $0.03 \text{ M LiI} + 0.3 \text{ M I}_2$ ในตัวทำละลาย **Propylene carbonate**

ทดสอบประสิทธิภาพเซลล์แสงอาทิตย์

ภาพที่ 3.21 แผนผังการศึกษาอัตราส่วนความหนาที่เหมาะสม ของซิงก์ออกไซด์ แต่ละชั้นฟิล์ม เพื่อใช้เป็นขั้วโฟโตอิเล็กโทรด ของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง โดยมีอัตราส่วนความหนาของชั้นฟิล์มเป็น 1:1, 1:2, 1:3, 2:2 และ 3:1

3.3.7 การศึกษาอัตราส่วนผสมของซิงก์ออกไซด์ เพื่อใช้เป็นโฟโตอิเล็กโทรด ของเซลล์แสงอาทิตย์ ชนิดสีย้อมไวแสง ที่มีอัตราส่วนผสมเป็น 1:3, 1:1 และ 3:2

ขั้นตอนต่อไปก็จะเป็นการหาอัตราส่วนผสมที่เหมาะสมของฟิล์มซิงก์ออกไซด์ ที่จะใช้เป็นซิงก์ออกไซด์ โดยกำหนดใช้ซิงก์ออกไซด์อนุภาคนาโนผสมกับผงซิงก์ออกไซด์ และกำหนดให้ชั้นฟิล์มของซิงก์ออกไซด์ผสม หนา 1-4 ชั้นเทป โดยมีขั้นตอนการทดลองดังนี้

1) ตัดกระจกนำไฟฟ้าให้มีขนาด $2 \times 3 \text{ cm}^2$ ทำความสะอาดกระจกนำไฟฟ้าโดยการแช่ใน acetone แล้วนำเข้าเครื่อง ultrasonic cleaner เป็นเวลา 30 นาที หลังจากนั้นล้างด้วยน้ำกลั่นอีกครั้ง แล้วทำให้แห้งด้วยการเป่าลมร้อน

2) ผสมซิงก์ออกไซด์อนุภาคนาโน และ ผงซิงก์ออกไซด์ เข้าด้วยกัน ในอัตราส่วน 1:3 (ซิงก์ออกไซด์อนุภาคนาโน 1 ส่วน ผงซิงก์ออกไซด์ 3 ส่วน) ปริมาณรวม 5 กรัม กับสารละลาย Polyethylene glycol (PEG) ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวประสาน ความเข้มข้น 10 % wt จำนวน 12 cm^3 แล้วปั่นด้วยเครื่อง Stirrer นาน 1 ชั่วโมง ที่อุณหภูมิห้องเพื่อให้สารเป็นคอลลอยด์

3) นำซิงก์ออกไซด์ผสมที่ปั่นเสร็จแล้วไปสกรีนลงบนกระจกนำไฟฟ้าในด้านที่นำไฟฟ้า ซึ่งทำความสะอาดแล้ว ในบริเวณพื้นที่ $0.5 \times 2 \text{ cm}^2$ โดยใช้เทปใสกำหนดพื้นที่ และความหนาที่จะทำการสกรีนควบคุมจากจำนวนชั้นเทป (1-4 ชั้นเทป)

4) ทำตามขั้นตอนที่ 1-3 แต่เปลี่ยนอัตราส่วนผสมเป็น 1:1 และ 3:2 ตามลำดับ

5) นำกระจกนำไฟฟ้าที่ถูกสกรีนแล้วทั้งหมด ไปเผาที่อุณหภูมิ 400°C นาน 1 ชั่วโมง โดยมีอัตราการเพิ่มและลดอุณหภูมิเท่ากับ 300°C ต่อชั่วโมง

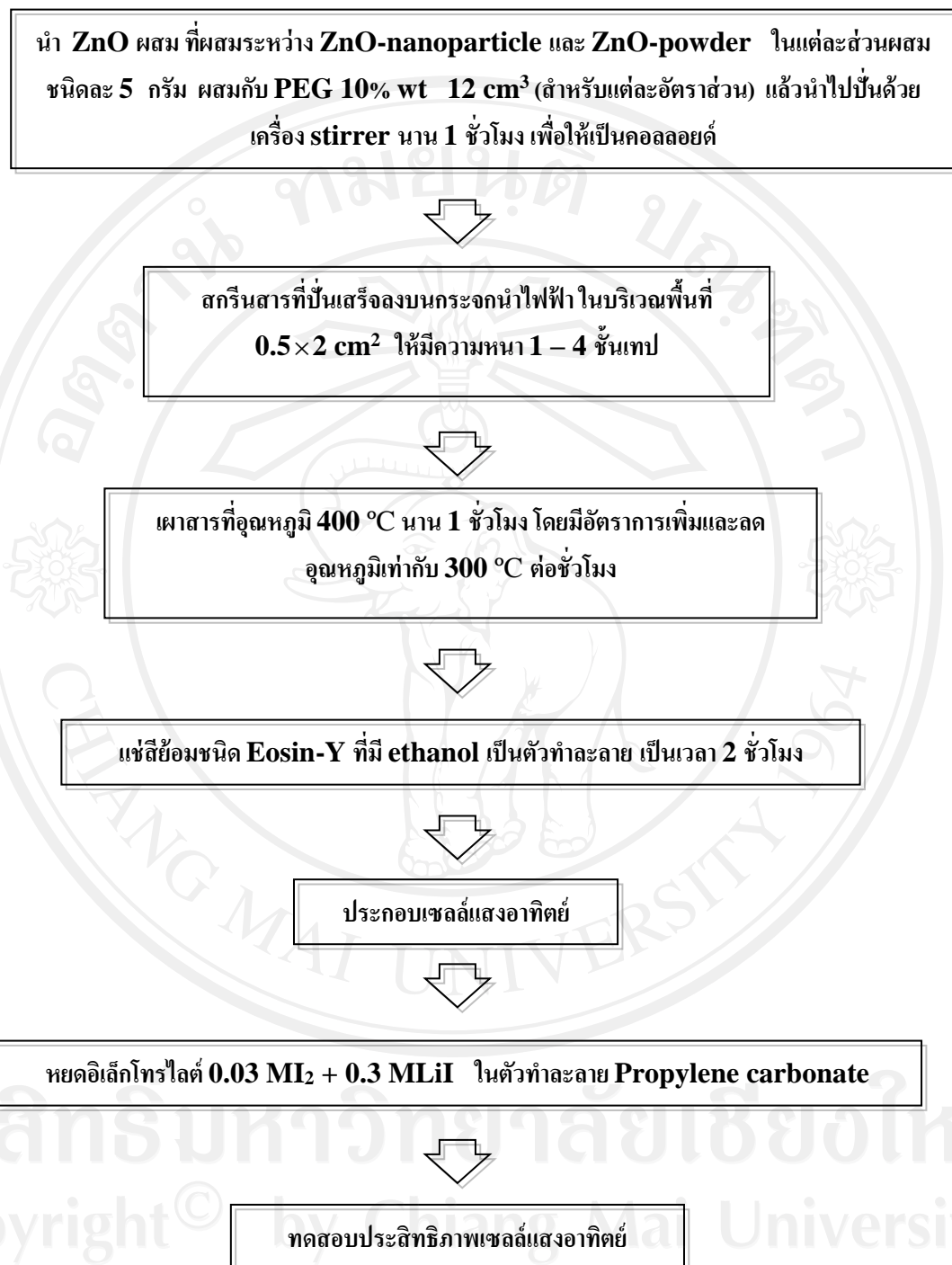
6) นำกระจกที่ผ่านการเผาแล้วไปแช่สีย้อมชนิด Eosin-Y ที่มี ethanol ความเข้มข้น $5.8 \times 10^{-4} \text{ mol/L}$ เป็นตัวทำละลาย เป็นเวลา 2 ชั่วโมง

7) นำกระจกที่แช่สีย้อมแล้วมาประกอบกับแคโทดอิเล็กโทรด โดยมีแผ่นพาราฟิล์มหนา 2 ชั้น กั้นระหว่างขั้วไฟฟ้าทั้งสอง

8) หยดสารละลายอิเล็กโทรไลต์ที่มีส่วนผสมของ $0.03 \text{ M I}_2 + 0.3 \text{ M LiI}$ ในตัวทำละลาย Propylene carbonate เข้าระหว่างขั้วไฟฟ้าทั้งสอง

9) นำเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมที่เตรียมได้ ไปทดสอบประสิทธิภาพ

นอกจากนี้เรายังสามารถเขียนวิธีการเตรียมเซลล์แสงอาทิตย์ออกมาเป็นแผนผังการศึกษาได้ ดังแสดงในภาพที่ 3.22

ภาพที่ 3.22 การศึกษาอัตราส่วนผสมของซิงก์ออกไซด์อนุภาคนาโนกับผงซิงก์ออกไซด์ เพื่อใช้เป็นโฟโตอิเล็กโทรด ของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง โดยมีอัตราส่วนผสมเป็น 1:3, 1:1

และ 3:2